

Voorstel Gemeenteraad D

Onderwerp	Evaluatie en beëindiging noodfonds 31-3-2023 van het tijdelijk fonds voor noodsituaties als gevolg van energie-armoede		
Portefeuillehouder	Arjan Kampman agendaletter (D)		
Organisatieonderdeel	Cluster Advies	Aangeboden aan Raad	15 maart 2023
Stuknummer (invulling door Griffie)		Corsanummer	

Wij stellen u voor te besluiten om:

1. De evaluatie van het tijdelijk fonds voor noodsituaties als gevolg van energie-armoede vast te stellen.
2. Het tijdelijk fonds voor noodsituaties als gevolg van energie-armoede te beëindigen met terugwerkende kracht vanaf 31 maart 2023.

Inleiding en voorgeschiedenis

Op 27 juni 2022 vond in de stedelijke commissie, kamer sociaal, een opiniërend gesprek plaats over de hoge inflatie (stijging energieprijzen, brandstof en voeding). Hierdoor zagen steeds meer huishoudens zich geconfronteerd met problemen om vaste en noodzakelijke lasten te betalen. Het Rijk had maatregelen aangekondigd, maar pas voor 2023.

Op maandag 26 september 2022 stemt de raad in met een tijdelijk lokaal noodfonds voor inwoners in noodsituaties. Het gaat dan om situaties waarbij afsluiting van gas, water of elektra of woninguitzetting dreigt. In deze noodsituaties kan een inwoner een beroep doen op het lokale noodfonds in Enschede. Vanaf 10 oktober 2022 kon een aanvraag voor het noodfonds worden ingediend. De Stadsbank zorgt voor de afhandeling van de aanvragen en voor de betalingen aan energieleveranciers en verhuurders. Met de energieleverancier of de verhuurder wordt door een medewerker van de Stadsbank contact opgenomen of door het betalen van de schuld een ontruiming van een woning of afsluiting van energie kan worden voorkomen. Verstrekking vanuit het noodfonds wordt in de vorm van een renteloze geldlening gedaan. Het eerste jaar vindt geen aflossing plaats op de lening. Het resterende bedrag wordt naar draagkracht in 36 maanden afgelost. Inwoners in de schuldregeling krijgen een gift in plaats van een lening. De terugbetaling op de lening loopt tot 2027.

Publieksvriendelijke samenvatting

In september 2022 heeft de gemeenteraad ingestemd met het openstellen van een tijdelijk lokaal noodfonds om te voorkomen dat inwoners van Enschede, in de winter van 2022/2023 en ten directe gevolge van de sterk gestegen energiekosten, dakloos of zonder gas, water en elektra zouden raken. Dit was de harde grens die Enschede trok, waarvoor het noodfonds moest zorgdragen als ultiem vangnet. College en raad besloten hiertoe omdat het rijk vorig jaar lang geen zekerheid en duidelijkheid kon verschaffen over maatregelen. Het noodfonds ging van kracht op 10 oktober 2022 en staat open tot 31 maart 2023.

Inmiddels is de algemene situatie, en de financiële situatie van huishoudens, op een flink aantal punten anders, dan die was in september 2022. De energieprijzen dalen en het landelijk energieplafond is ingevoerd. Er kan dus een beroep worden gedaan op de maatregelen van het Rijk.

Daarom ligt een raadsvoorstel voor om het noodfonds per 31 maart stop te zetten. Het noodfonds is geslaagd in haar opzet. Inmiddels is het als extra instrument niet meer noodzakelijk om aan te houden naast de bestaande landelijke en lokale ondersteuningsmogelijkheden voor inwoners met geldproblemen. Met het noodfonds zijn tot eind februari 83 mensen geholpen, voor hen is huisuitzetting (53 aanvragen), energieafsluiting (14 aanvragen) of beide (16 aanvragen) voorkomen. Waar nu problemen ontstaan zijn er de bekende organisaties in de stad en regelingen waar mensen terecht kunnen voor hulp, ondersteuning en advies.

Mocht er in de komende tijd toch weer verhoogde vraag zijn naar financiële ondersteuning om afsluiting van gas, water en elektra te voorkomen, dan kan besloten worden het noodfonds opnieuw in te richten en open te stellen. Om huisuitzettingen te voorkomen, vooral als het gaat om gezinnen met kinderen, hebben we in Enschede de bijzondere bijstand.

Gewenst effect van het besluit in relatie tot de strategische opgaven

Met het noodfonds wordt steun geboden aan inwoners in noodsituaties. Met het noodfonds hebben we voorkomen, in afwachting van de invoering van landelijke maatregelen vanaf januari 2023, dat inwoners in de wintermaanden worden afgesloten van gas, water of elektra en/of uit huis worden geplaatst.

Argumenten

1.1 Evaluatie van het lokale noodfonds

Het uitgangspunt van het noodfonds is dat iedere inwoner in onze gemeente, als gevolg van de energiecrisis, een dak boven het hoofd heeft en is aangesloten op gas, water of elektra. Er is sprake een noodsituatie te spreken als er sprake is van een dreigende uithuiszetting of afsluiting van gas, water of elektra. In die gevallen kan men tot 31-3-2023 een beroep doen op het lokale noodfonds in Enschede.

Het noodfonds heeft een budget van maximaal 2 miljoen euro en loopt tot 31 maart 2023. Tot 21 februari zijn er 107 aanvragen voor het Noodfonds ingediend. Hiervan zijn 83 aanvragen toegekend. 53 toekenningen hebben betrekking op een huurachterstand, 14 toekenningen op een energieachterstand en 16 toekenningen een combinatie van huur- en energieschulden. Alle betalingsachterstanden betreffen meer dan 3 maanden. Er is tot eind februari voor een totaalbedrag van ruim € 347.000 toegekend. 16 aanvragen zijn afgewezen vanwege het niet voldoen aan de voorwaarden en 8 aanvragen zijn nog in behandeling.

Inwoners die een aanvraag voor het noodfonds hebben ingediend zijn benaderd of zij een budgetadviesgesprek met een medewerker van de Stadsbank willen. De medewerkers van de Stadsbank benaderen de inwoners een aantal weken nadat de aanvraag is ontvangen. Van de inwoners die tot 24 januari een aanvraag hebben ingediend (70 inwoners), hebben 25 inwoners aangegeven een adviesgesprek te willen. Ongeveer van de aanvragers 1/3 heeft op vrijwillige basis gebruik gemaakt van een budgetadviesgesprek bij de Stadsbank.

Veel aanvragers hebben een inkomen uit loondienst of zelfstandige onderneming. Met het noodfonds bereiken we dus niet alleen de "traditionele" huishoudens met een uitkering. Het gemiddelde bedrag dat per aanvrager uit het noodfonds is toegekend is ruim 4.100 euro.

Verhouding netto besteedbaar inkomen in euro's op basis van de toekenningen uit het noodfonds:

Alleenstaand		Samenwonend/gehuwd	
Inkomen		Inkomen	
tot 1151	57%	tot 1644	36%
tot 1256	12%	tot 1794	0%
tot 1465	9%	tot 2093	14%
tot 1674	3%	tot 2392	21%
tot 1884	9%	tot 2691	14%
tot 2302	7%	tot 3289	0%
tot 2512	0%	tot 3588	0%
tot 2721	3%	tot 3887	0%
		tot 4186	14%

1.2 Rondkomen met je Inkomen

Naast het landelijke pakketmaatregelen (bijlage 3) kennen we de lokale regelingen om waar nodig inwoners (financieel) te ondersteunen. Dit brede pakket kennen we onder de naam Rondkomen met je Inkomen. Op het moment dat inwoners financieel in de knel raken door de stijgende energiekosten kennen we de lokaal uitgevoerde rijksmaatregel energietoeslag, én bestaat er in Enschede een extra noodfonds om energieafsluitingen en uithuisplaatsingen te voorkomen. Ook kunnen inwoners in Enschede in noodgevallen terecht bij het fonds Bijzondere Noden. Andere lokale inkomensondersteunende maatregelen en voorzieningen zijn onder andere de Kledingbank, Voedselbank, Stichting Leergeld, de gemeentepolis (zorgverzekering Menzis), kwijschelding van lokale belastingen en Resto van Harte.

Daarnaast kennen we ook lokale varianten op landelijke regelingen zoals de individuele studietoeslag, bijzondere bijstand en de individuele inkomenstoeslag. Al deze voorzieningen zijn bedoeld om inwoners (met een laag inkomen) te ondersteunen. Deze regelingen staan allemaal op enschede.nl/rondkomen en zijn voor een deel bekend als het Kindpakket.

2.1 Einddatum noodfonds

In overeenstemming met het raadsbesluit van 26 september 2022 wordt het tijdelijke lokale noodfonds in Enschede met ingang van 31-3-2023 beëindigd. Het college stelt voor om met terugwerkende kracht vanaf 31-3-2023 het noodfonds te beëindigen. Dit houdt in dat tussen 31 maart 2023 en het debat met de raad over de beëindigingsdatum van het noodfonds inwoners nog een aanvraag kunnen indienen. Als in deze periode wordt besloten om het noodfonds te beëindigen met terugwerkende kracht vanaf 31-3-2023, dan wordt de aanvraag afgewezen. Wordt besloten om de datum van het noodfonds te verlengen na 31-3-2023, dan wordt de aanvraag op basis van de voorwaarden van de beleidsregels toegekend. We hebben hiervoor gekozen omdat we eerst het gesprek met uw raad willen hebben alvorens het formele besluit om de eerder bij de instelling van het noodfonds genoemde datum te effectueren.

De doelstelling van het tijdelijke noodfonds: dat iedere inwoner als gevolg van de energiecrisis in de wintermaanden een dak boven zijn of haar hoofd heeft en is aangesloten op gas, water en elektra is naar oordeel van het college gerealiseerd. Daarnaast zijn de landelijke maatregelen vanaf januari dit jaar: het landelijk noodfonds energie, het prijsplafond voor gas en elektra, de verhoging van de uitkeringen en minimum lonen ingevoerd. Het landelijke noodfonds heeft overigens een einddatum van 31-3-2023. Voor de verschillen tussen het noodfonds in Enschede en het landelijke noodfonds wordt verwezen naar bijlage 3 van dit voorstel. Ook lijkt het erop dat na een onrustige periode op de energiemarkt de prijzen voor gas en elektra zijn gestabiliseerd. De verwachting is dat de energieprijzen hoog blijven. Deze landelijke maatregelen maken het mogelijk om op een verantwoorde wijze ons eigen lokale noodfonds met ingang van 31-3-2023 te beëindigen. Als de maatregelen van het Rijk in de winter van 2023-2024 - voor specifieke groepen - niet toereikend zijn, dan komt het college (opnieuw) met een voorstel voor een lokaal noodfonds. Om huisuitzettingen te voorkomen, vooral als het gaat om gezinnen met kinderen, hebben we in Enschede de bijzondere bijstand.

2.2 De raad voor te stellen de beëindigingsdatum 31-3-2023 te handhaven

Op 26 september 2022 heeft de raad met betrekking tot de einddatum het volgende amendement (1*) aangenomen: *“Looptijd noodfonds: in eerste aanleg zal het fonds een looptijd kennen tot en met maart 2023. Afhankelijk van de verdere ontwikkelingen zal verlengen van de looptijd worden afgewogen.”* Om de raad in het afwegingsproces van het beëindigen van het noodfonds met ingang van 31-3-2023 mee te nemen wordt aan de raad een raadvorstel met een evaluatie voorgelegd.

Risico's

Als de maatregelen van het Rijk in de winter van 2023-2024 - voor specifieke groepen - niet toereikend zijn, dan komt het college (opnieuw) met een voorstel voor een lokaal noodfonds.

Kosten en financiële dekking van het voorstel

Tot 1 april kunnen aanvragen voor het noodfonds in Enschede worden ingediend. Bij de tussenrapportage kan de balans worden opgemaakt van de uitgaven van de verstrekkingen en kosten van het noodfonds. De verwachting is dat ongeveer 1,5 miljoen euro van het beschikbare budget van 2 miljoen euro niet wordt besteed.

Afweging en alternatieven

Eerste scenario: het tijdelijk noodfonds ongewijzigd voortzetten.

Bij dit scenario zal het tijdelijk noodfonds voor een nader af te spreken termijn onder dezelfde voorwaarden worden verlengd. Net als bij scenario 2 is ook bij dit scenario niet vast te stellen hoeveel budget hier voor nodig is en is een raadsbesluit nodig voor het beschikbaar stellen van de middelen.

Tweede scenario: het tijdelijk noodfonds in aangepaste vorm voortzetten.

Bij dit scenario wordt tijdelijk noodfonds vanaf 1 april 2023 voortgezet, maar zullen de voorwaarden worden gewijzigd. Hierbij kan gedacht worden om het tijdelijk noodfonds bijvoorbeeld alleen voort te zetten voor inwoners waarbij huisuitzetting dreigt. Maar er kan bijvoorbeeld ook gedacht worden om vanaf 1 april 2023 wel inkomens- en/of vermogensgrenzen te hanteren. Van te voren is niet aan te geven hoe vaak en voor hoeveel er van het tijdelijk noodfonds gebruik wordt gemaakt en hoeveel budget hier voor nodig is. Wel is te concluderen dat er voorlopig nog (voldoende) middelen in het budget zitten.

Participatie

N.v.t.

Communicatie met direct betrokkenen:

Voor de communicatierichtlijnen richting partners en inwoners hanteren we de uitgangspunten zoals beschreven en vastgesteld in de kadernota [Rondkomen met je Inkomen](#) (hoofdstuk 5).

We blijven inzetten op communicatie, middels verschillende campagnes, over schulden en inkomensondersteuning. Met als doel bewustwording en onder de aandacht brengen van het brede aanbod. Waar mensen eerder het noodfonds aantreffen op de website, treft men nu ander aanbod.

Interne communicatie

. Via enschede.nl publiceren wij een nieuwsbericht over de beëindiging van het lokale noodfonds met ingang van 31-3-2023.

Vervolg

N.v.t.

Bijlagen

Raadsbesluit

Overzicht landelijke maatregelen met ingang van 1-1-2023

Burgemeester en Wethouders van Enschede, _____
de loco-Secretaris, de Burgemeester,

E.A. Smit

R.W. Bleker

1*

<https://enschede.bestuurlijkeinformatie.nl/Agenda/Document/0be1094c-df2f-45dd-a292-31a09f918183?documentId=0d2a1885-ef42-4a7a-bd34-6ca0adfc9b02&agendaItemId=461afa82-02e4-442d-ac06-f18a2598c131#>

Bijlage 3: landelijk maatregelen met ingang van 1-1-2023

Kwetsbare huishoudens met een hoge energierekening kunnen vanaf 7 februari 2023 ook terecht bij het Tijdelijk Noodfonds Energie. Dit tijdelijke noodfonds is een initiatief van energieleveranciers, de Nederlandse Schuld hulproute (NSR) en SchuldenlabNL. Het Rijk ondersteunt dit fonds met een subsidie van maximaal €50 miljoen.

Dit Noodfonds betaalt voor huishoudens die in aanmerking komen voor steun, een deel van de energierekening van oktober 2022 tot en met maart 2023. Gemeenten hebben geen rol in de uitvoering. Vanuit SZW is aangegeven dat gemeenten het Noodfonds, ondanks dat het een privaat fonds is, kunnen aanmerken als voorliggende voorziening voor bijzondere bijstand en gemeentelijke energieregelingen. Het tijdelijk noodfonds energie geldt niet als voorliggende voorziening voor de energietoeslag.

In onderstaand overzicht zijn de voorwaarden en verschillen tussen beide regelingen opgenomen:

	Lokale regeling tijdelijk noodfonds gemeente Enschede	Landelijke regeling Tijdelijk noodfonds energie
Doelgroep	Voor inwoners in noodsituaties waarbij afsluiting van gas, water of elektra of woninguitzetting dreigt.	Voor kwetsbare huishoudens met een hoge energierekening.
Periode	Inwoners van de gemeente Enschede kunnen over de periode vanaf 1 oktober tot en met 31 maart 2023 éénmalig een aanvraag doen.	- Is aan te vragen vanaf 7 februari 2023; - Voor een deel van de energierekening over de maanden van oktober 2022 tot en met maart 2023.
Voor welke kosten	Voor een betalingsachterstand van 3 maanden of meer in huur/hypotheek of voor de betaling van gas, water en elektriciteit waardoor huisuitzetting of afsluiting van gas, water en elektriciteit dreigt.	Geldt voor de periode vanaf oktober 2022 tot en met maart 2023 voor dat deel van de energierekening wat (afhankelijk van het inkomen) hoger is dan 10 tot 13% van het gezamenlijk bruto-inkomen.
Inkomens-/vermogensgrenzen	- Er gelden geen inkomensgrenzen; - Er dient te weinig geld op de rekening te staan om de schuld(en) te voldoen.	Het huishouden heeft een bruto-inkomen van maximaal 200% van het sociaal minimum.
Voorwaarden	- Er dient een betalingsachterstand te zijn van 3 maanden (of meer) voor de betaling van huur/hypotheek of voor de betaling van gas, water en elektriciteit; - De huur of hypotheek kan niet meer worden betaald waardoor huisuitzetting dreigt; - Er dreigt afsluiting van gas, water en elektriciteit; - Er staat te weinig geld op de rekening om de schuld(en) te voldoen.	Huishoudens hebben zelf een contract voor gas, stroom en/of stadswarmte bij een energieleverancier.
Verschillen	- Verstrekking wordt in de vorm van een renteloze geldlening gedaan; - Inwoners in de schuldregeling krijgen een gift in plaats van een lening; - De Stadsbank Oost Nederland voert de aanvragen uit; - Uitbetaling vindt rechtstreeks plaats aan de schuldeiser.	- Wanneer het gezamenlijke inkomen niet meer bedraagt dan 160% van het sociaal minimum per maand, wordt dat deel van de maandelijkse energierekening wat meer is dan 10% van het gezamenlijk bruto-inkomen door het Noodfonds Energie betaald; - Wanneer het gezamenlijke inkomen tussen de 160 - 200% van het sociaal minimum per maand bedraagt, wordt dat deel van de maandelijkse energierekening wat hoger is dan 10% van het gezamenlijk bruto-inkomen door het Noodfonds Energie betaald;

		13% van het gezamenlijke bruto-inkomen betaald door het Noodfonds Energie. - Aanvragen gaat via app en DigiD;
--	--	--

De landelijke energietoeslag staat natuurlijk niet op zichzelf. Sinds januari 2023 zijn er verschillende koopkrachtmaatregelen van kracht om inwoners financieel te ondersteunen. De financiële armslag van huishoudens met een laag inkomen is daarmee groter dan in 2022. De wethouder heeft uw Raad de toezegging gedaan om de landelijke maatregelen inzichtelijk te maken. Een aantal voorbeelden van deze landelijke maatregelen zijn:

- Prijsplafond voor gas en energie
Er zijn afspraken gemaakt tussen de overheid en energieleveranciers over het instellen van een prijsplafond voor gas en energie. De overheid garandeert voor het gemiddelde gebruik van een huishouden de maximumprijs van energie. Het gemiddelde gebruik is vastgesteld op 1.200 kubieke meter gas en 2.900 kilowattuur elektriciteit. Voor alles wat meer wordt verbruikt dan het gemiddelde gelden de reguliere marktprijzen voor gas en elektriciteit. De maximumprijs is € 1,45 per kubieke meter gas en € 0,40 per kilowattuur elektriciteit. In 2021 was het gemiddelde verbruik van een huishouden 1.200 kuub gas en 2.460 kWh elektriciteit (CBS). Een huishouden met een gemiddeld verbruik heeft hierdoor in 2023 in totaal zo'n € 2.500 voordeel van het prijsplafond.
- Vaste korting in november en december 2022
Het prijsplafond wordt op 1 januari 2023 ingevoerd. Om huishoudens al eerder te helpen ontvingen huishoudens en andere kleinverbruikers in november en december 2022 een vaste korting van € 190 per maand op de energierekening. Deze compensatie is voor alle kleinverbruikers hetzelfde en wordt verrekend via de energieleveranciers.
- Energiebelasting
De energiebelasting op gas daalt met 6,31 cent/m³ en op elektriciteit met 7,06 cent/kWh. Gemiddeld betekent dit een korting van € 545 per huishouden per jaar bij een gemiddeld energieverbruik.

Het Kabinet werkt momenteel aan aanvullende maatregelen.

Uit de Kamerbrief van 22 februari 2023 over verkenning instrumenten voor gerichte compensatie huishoudens kwetsbaar voor hoge energieprijzen na 2023 wordt duidelijk dat het Kabinet momenteel de volgende maatregelen onderzoekt:

- Aanpassingen energiebelasting (EB)
- Energietoeslag via het toeslagensysteem
- Gerichte vormen van het prijsplafond
- Maatregelen op de energiemarkt
- Maatregelen lasten huurders